

Jesus i Gamla testamentet

Inledning. Vi har nu börjat studera Nya testamentet (NT), men skall göra en snabb återblick mot Gamla testamentet (GT) för att se hur de båda delarna av Bibeln förhåller sig till varandra när det gäller Jesus Kristus. NT:s författare påstår uttryckligen att GT i stor utsträckning handlar om Jesus Kristus. Martin Luther, reformatorn på 1500-talet, uttryckte detta med ordstaven: *Kristus är Bibeln kärna och dess stjärna*. Några exempel på bibelställen som kopplar Jesus Kristus till GT är följande:

- Luk 24:25-27,44-47: *Han sade till dem: Så oförståndiga ni är och tröga till att tro på allt som profeterna har sagt. Måste inte Messias lida detta för att gå in i sin härlighet?" Och han började med Mose och alla profeterna och förklarade för dem vad som var sagt om honom i alla Skrifterna...Och han sade till dem: "Detta är vad jag sade till er, medan jag ännu var hos er: Allt måste uppfyllas som är skrivet om mig i Mose lag, hos profeterna och i psalmerna." Sedan öppnade han deras sinnen, så att de förstod Skrifterna. Och han sade till dem: "Det står skrivet att Messias skall lida och på tredje dagen uppstå från de döda, och att omvändelse och syndernas förlåtelse skall predikas i hans namn för alla folk, med början i Jerusalem. **Notera:** Betydelsefullt här är att Jesus hänvisar till Mose lag, profeterna, skrifterna, psalmerna, dvs såsom en rabbin på hans tid omtalade hela GT.*
- 1 Kor 10:1-11 (jfr Jud v. 5 m not): *Bröder, jag vill ni skall veta att alla våra fäder var under molnskyn och att alla gick genom havet. Alla blev i molnskyn och i havet döpta till Mose. Alla åt samma andliga mat och alla drack samma andliga dryck. De drack ur en andlig klippa som följde dem, och den klippan var Kristus. Men de flesta av dem hade Gud inte behag till. De föll och låg kringspridda i öknen. Det som hände dem har blivit ett varnande exempel för oss, för att inte vi liksom de skall ha begär till det onda. Bli inte heller avgudadyrkare som en del av dem. Det står ju skrivet: Folket satte sig ner för att äta och dricka och steg upp för att dansa. Låt oss inte heller begå otukt, som en del av dem gjorde, och därför föll tjugotretusen på en enda dag. Och låt oss inte fresta Kristus, som en del av dem gjorde, de dödades av ormar. Knota inte heller, så som en del av dem gjorde, de dödades av fördärvaren. Det som hände dem tjänar som exempel och skrevs ner för att varna oss som har världens slut inpå oss.*
- Evangelierna innehåller många uttalanden som hänvisar tillbaka till Skrifterna, t.ex. Matt 1:22-23: *Allt detta skedde, för att det skulle uppfyllas som Herren hade sagt genom profeten: Se, jungfrun skall bli havande och föda en son, och man skall ge honom namnet Immanuel, det betyder Gud med oss.*

Typologier och profetior. Gud har i sin allvishet vävt in vittnesbördet om sin Son i GT på flera olika sätt, och de allra främsta kallar teologiskt för 1) *typologier*, 2) *direkta profetior*. Det senare är sådana profetiska utsagor som gör direkta uttalanden om Messias och som Jesus sedan uppfyllde, t.ex. jungfrufödelsen (se ovan) eller att han föddes i Betlehem (Mika 5:2). Det förra är att andra bibliska personer eller företeelser/saker/symboler i GT *förebådar*¹ Jesus, t.ex. Josef i Egypten, och kung David, samt klippan i öknen, kopparormen Nehustan,

¹ Det engelska ord jag skulle vilja använda egentligen är *foreshadow*, dvs att en typologi är som en skugga som faller framför objektet och därigenom både bekräftar dess existens men även förebådar dess ankomst. Jämför Paulus tankegång i Kol 2:17, jfr Hebr 10:1.

påskalammet, etc. Man skulle också kunna nämna en tredje variant som *indirekta profetior*, såsom då Mose lag säger att var och en som hängs upp på trä vilar under förbannelse (5 Mos 21:22-23), något som sedan hände med Jesus när han blev korsfäst. Ett annat sätt att benämna detta är att tala om *paralleller* som på något sätt typologiskt relaterar till Kristus: *slakt av påskalammet och uppbrottet från Egypten – vandringen genom Röda havet – mottagandet av lagen*, som en parallell till *tro på Jesus och omvändelse – dop i vatten – dop i helig Ande*.²

Hur vi läser GT. Slutsatsen man ska dra av allt detta är att GT skall läsas med två tankar i huvudet samtidigt: 1) det är en historisk redogörelse för allt som hände Israel innan Jesus föddes, 2) invävt i berättelserna, psalmerna och profetiorna finns bilder av den kommande Messias som Gud vill uppenbara för oss³. Listan nedan innehåller några förslag.

Profetia/typ/parallel	GT:s skugga	NT:s verklighet ⁴
JK är Abrahams son	1 Mos 12:3	Apg 3:25
JK är "Jag Är"	2 Mos 3:14	Joh 8:24
Tabernaklet förebådar JK	2 Mos 40:34	Joh 1:14
JK är Guds Son	Ps 2:7	Hebr 1:5
JK:s händer genomborrades	Ps 22:17	Joh 20:25
JK blev förrådd av en vän	Ps 41:10	Mark 14:10
JK:s himmelfärd	Ps 68:19	Luk 24:51
JK är hörnstenen som ratades	Ps 118:22	Apg 4:11
JK började sin tjänst i Galileen	Jes 9:1f	Matt 4:12f
JK skall sökas av hedningarna	Jes 11:10	Rom 15:12
JK helar blinda och döva	Jes 35:5f	Matt 11:5
Inför JK skall alla knän böjas	Jes 45:23	Fil 2:10
JK dör för syndare	Jes 53:5f	Rom 5:8
JK undkommer Herodes barnamord	Jer 31:15	Matt 2:16f
JK är Människosonen	Dan 7:13f	Matt 16:27
JK döper i helig Ande	Joel 2:28f	Apg 2:1-21
JK låg tre dagar i graven	Jona 2	Matt 12:39
JK blev såld för 30 silvermynt	Sak 11:12	Matt 26:15
JK blev slagen, fåren skingrades	Sak 13:7	Matt 26:31
JK renar HERRENS tempel	Mal 3:1f	Joh 2:14f

Exempel på Jesus Kristus (JK) i GT

Hjälpmedel: Uppslagsdelen i Svenska Folkbibeln, 1998, Stiftelsen Svenska Folkbibeln, Stockholm.

² Notera en märklig detalj gällande *mottagandet av lagen* på Sinai berg och *dop i helig Ande*. I samband med att lagen mottogs föll folket i djup synd (dansen kring guldkalven, se 2 Mos 32:1-35) och omkring tre tusen män av folket dog då HERREN straffade dem. När Anden faller över lärjungarna på Pingstdagen (Apg 2:1-47) fick omkring tre tusen nytt liv då de omvände sig och lät döpa sig. En märklig parallell!

³ Här är det dock viktigt att vi inte försöker se sådant som inte finns där genom att övertolka GT:s texter. Tre frågor är bra att ha med sig för att undvika misstag då man tycker sig se någon antydning om Jesus mellan raderna: 1) Har NT:s författare sett samma sak som jag ser?, 2) Har någon tidigare i kyrkohistorien sett samma sak som jag ser? 3) Blir betydelsen av den ursprungliga texten motsägelsefull i ljuset av vad jag tycker mig se mellan raderna? **Tumregel:** Om man svarar "ja" på första frågan är man på säker mark, men svarar man "nej" på minst två bör man vara skeptiskt, för då har man förmodligen övertolkat texten.

⁴ Notera att allt som hör till "verkligheten" inte har hänt ännu, t.ex. återstår Jesu återkomst och tusenårsriket.